

MARŪA KŪRĪ AHIBIRANIA

Mūriū nī Mūnene Gūkīra Araika

¹ Matukū-inī ma tene Ngai nīarīirie maithe maitū na tūnua twa anabii maita maingī, na njīra mwanya mwanya,

² no matukū-inī maya ma kūrigīrīria-rī, ithuī nīatwarīirie na njīra ya Mūriū, ūrīa aatuire mūgai wa indo ciothe, o we ūrīa thī yothe yombirwo na ūndū wake.

³ Mūrūwe-rī, nīwe wonanagia ūkengi wa riiri wake, na nīwe mūhianīre mūkinyanīru kūna wa ūrīa Ngai atariī, ningī nīwe ūnyiitīrīre indo ciothe na kiugo gīake kīrī hinya. Nake aarīkia gūtheria andū mehia-rī, nīaikarire thī guoko-inī kwa ūrīo kwa ūnene kūu igūrū.

⁴ Nī ūndū ūcio agītuīka mūnene gūkīra araika, o ta ūrīa rīltwa rīrīa aagaīrwo rīrī inene gūkīra rīao.

⁵ Nī ūndū-rī, nī mūraika ūrīkū Ngai arī eera atīrī,

“Wee nīwe Mūrū wakwa;
ūmūthī nīndatuīka Thoguo”?

O na kana akīmwīra atīrī,
“Nī niī ngūtuīka Ithe,

nake atuīke Mūrū wakwa”?

⁶ Na ningī-rī, Ngai aarehe irigithathi rīake gūkū thī, oigire atīrī,

“Araika othe a Ngai nīmamūinamīrīre,
mamūhooe.”

- ⁷ Akīaria ūhoro wa araika oigire atīrī,
 “Atūmaga araika ake matuīke huho,
 nacio ndungata ciake agacitua nīnīmbī cia
 mwaki.”
- ⁸ No ha ūhoro ūkoniī Mūriū ekuuga atīrī,
 “Wee Ngai, gītī giaku kīa ūnene nīgīgatūūra
 tēne na tēne,
 nakīo kīhooto nīkīo gīgaatuīka mūthīgi wa
 ūthamaki waku.
- ⁹ Wee wendete ūthingu no ūgathūūra waganu;
 nī ūndū ūcio, Ngai, o we Ngai waku,
 nīakwambararītie gūkīra athiritū aku
 othe
 na ūndū wa gūgūitīrīria maguta ma
 gīkeno.”
- ¹⁰ Ningī akoiga atīrī,
 “Wee Mwathani, o kīambīrīria-inī, nīwaarire
 mīthingi ya thī,
 o narīo igūrū nī wīra wa moko maku.
- ¹¹ Icio nīgūthira igaathira, no wee nīgūtūūra
 ūgaatūūra;
 igaathira o ta nguo.
- ¹² Ūgaacikūnja o ta ūrīa nguo ndaaya
 ikūnjagwo;
 ikaagarūrūka o ta ūrīa nguo igarūrūkaga.
 No wee ndūgarūrūkaga,
 na mīaka yaku ndīrī hīndī īgaathira.”
- ¹³ Nī ūndū-rī, nī mūraika ūrīkū Ngai arī eera
 atīrī,
 “Ikara thī guoko-inī gwakwa kwa ūrīo,
 nginya rīrīa ngaatūma thū ciaku
 ituīke gaturwa ka makinya maku”?

¹⁴ Githī araika othe ti maroho ma gūtungata, matūmītwo matungatagīre arīa makaagaya ūhonokio?

2

Gwathwo Gūthikīrīria

¹ Nī ūndū ūcio-rī, nītwagīrīirwo kūrūmbūiya mūno ūhoro ūrīa twanaigua, nīguo tūtikae gūtūgūgio tweherio kuuma harī guo.

² Tondū-rī, angīkorwo ūhoro ūrīa waririo nī araika warī mūrūmu-rī, na mūndū o wothe wareganaga na ūhoro ūcio na akaūremera nīaherithagio o ūrīa kwagīrīire-rī,

³ tūngīkīaga atīa kūherithio tūngīnyarara ūhonokio mūnene ūū? Ūhonokio ūyū, ūrīa waambire kūhunjio nī Mwathanī, nīwacookire gwīkīrwo hinya kūrī ithuī nī andū arīa maamūiguire.

⁴ Ningī Ngai agīlkīra ūhoro ūyū ūira atī nī wa ma na ūndū wa kuonania marūūri na morirū, o na kūringa ciama cia mīthemba mīngī, na akīheana iheo cia Roho Mūtheru kūrī andū kūringana na wendi wake.

Jesū gūtuuo ta Ariū a Nyina

⁵ Thī ūrīa tūkwaria ūhoro wayo, araika tio maaheetwo wathani wayo.

⁶ No nī harī mūndū mūna ūheanīte ūira handū hamwe akoiga atīrī:

“Mūndū akīrī kī tondū ūikaraga ūkīmwīciiragia,
nake mūrū wa mūndū akīrī kī atī nīkīo ūmūmenyagīrīra?

⁷ Watūmire atigie o hanini aiganane na araika,

na ūkīmūhumba thūmbī ya riiri o na gītīo,
⁸ na ūkīiga indo ciothe rungu rwa magūrū
 make aciathage.”

Nake akīga indo ciothe rungu rwa mūndū-rī, hatirī kīndū o na kīrīkū Ngai aatigire gītarī watho-inī wa mūndū. No rīu tūtionaga indo ciothe irī watho-inī wa mūndū.

⁹ No tuonaga Jesū, ūrīa gwa kahinda kanini watuītwo mūnini gūkīra araka, no rīu ekīrītwo thūmbī ya riiri na ya gītīo nī tondū nīnayariirīkire na agīkua, nīgeetha, nī ūndū wa Wega wa Ngai atuīke wa gūcama gīkuū handū ha andū othe.

¹⁰ Nīgūkorwo nī kwagīrīire atī Ngai, ūrīa wombire indo ciothe na itūrīraga nī ūndū wake-rī, atūme mwambīrīria wa ūhonokio wao aagīrīre kūna kūna na ūndū wa kūnyamario nīguo arehe ciana nyingī riiri-inī wake.

¹¹ Jesū ūrīa ūtūmaga andū matuīke atheru, o hamwe na acio matuītwo atheru, othe matuīkaga andū a nyūmba īmwe. Nī ūndū ūcio Jesū ndaconokaga akīmeeta ariū na aarī a Ithe.

¹² Akoiga atīrī,
 “Nīngōimbūra rīītwā rīāku kūrī ariū na aarī a Baba;
 nīngainaga nyīmbo cia gūkūgooca ndī kīngano-inī.”

¹³ Ningī akoiga atīrī,
 “Nī ngūiga mwīhoko wakwa harī Ngai.”
 O na ningī akoiga atīrī,
 “Nī ūyū haha, na ciana iria Ngai aaheete.”
¹⁴ Kuona atī ciana icio irī na mwīrī na thakame-rī, we o nake aatuīkire o tao mwīrī-inī, nīgeetha na ūndū wa gīkuū gīake ahote

kwananga ūrĩa ūrĩ na hinya wa gĩkuū, nake nĩwe mĩcukani,

¹⁵ na ohore aria matũire mohetwo ūkombo-ini matukũ mao mothe nĩ ūndũ wa gwĩtigira gĩkuū.

¹⁶ Nĩgûkorwo ti-itherü ti araika ateithagia, no ateithagia rãciaro rwa Iburahim.

¹⁷ Na nĩ ūndũ ūcio no nginya angîahaananirio na ariü na aarî a Ithe maündü-ini mothe, nîguo atuîke mûthînjîri-Ngai ūrĩa mûnene ūiyûrîtwo nĩ tha na mwîhokeku agîtungatîra Ngai, na nîguo arute horohio nĩ ūndũ wa mehia ma kîrîndî.

¹⁸ Nĩgûkorwo we mwene nîathînîkire rîrîa aageragio-rî, nîahotaga gûteithia andü arîa mageragio.

3

Jesû nî Mûnene gûkîra Musa

¹ Nî ūndũ ūcio, inyuî ariü na aarî a Ithe witû atheru, o inyuî mûgwatanîire ūhoro wa gwîtwo kûrîa kuumîte na igûrû, mwîcûranagieî ūhoro wa Jesû, o we mûtûmwo na mûthînjîri-Ngai ūrîa mûnene ūrîa tuumbûraga ūhoro wake.

² We aarî mwîhokeku kûrî ūrîa wamwamûrire, o ta ūrîa Musa aarî mwîhokeku maündü-ini mothe ma nyûmba ya Ngai.

³ Jesû nîonekanîte aagîrîire kûheo gîtîlo kînene gûkîra Musa, o ta ūrîa mwaki wa nyûmba aagîrîirwo nî gûtîlo gûkîra nyûmba yo nyene.

⁴ Nĩgûkorwo nyûmba o yothe nîrî mûndû ūrîa wamîakire, no Ngai nîwe mwaki wa indo ciithe.

⁵ Nake Musa, aarī mwīhokeku maündū-inī mothe ma nyūmba ya Ngai arī o ndungata, agakīrutaga ūira wa maündū marīa makaa-heanwo thuutha-inī.

⁶ No Kristū arī Mūriū aarī mwīhokeku na akarūgamīrīra nyūmba ya Ngai. Na ithuī tūrī nyūmba īyo yake, tūngūkara tūrūmītie ūmīrīru witū na kīrīgīrīro kīrīa twīrahagīra.

Gūkaanio kwaga Gwītīkia

⁷ Nī ūndū-rī, o ta ūrīa Roho Mūtheru oigaga, atīrī:

“Umūthī, mūngūigua mūgambo wake,
⁸ mūtikoomie ngoro cianyu
ta hīndī ūrīa mwanemeire,
andū makīngeria marī kū werū-inī,
⁹ kūrīa maithe manyu maangeririe na
makīndoria,
na makīona cīiko ciakwa, ihinda rīa mīaka
mīrongo īna.

¹⁰ Nīkīo ndaararakarīire rūciaro rūu, ngīkiuga
atīrī,
‘Ngoro cia andū aya itururaga hīndī ciothe,
na matirī maamenya njīra ciakwa.’

¹¹ Nī ūndū ūcio ngīhīta na mwīhītwa ndakarīte,
ngiuga atīrī,
‘Matirī hīndī magaatoonya kīhurūko-inī
gīakwa.’ ”

¹² Ariū na aarī a Ithe witū, mwīmenyererei
hatikagīe o na ūmwe wanyu ūrī na ngoro ūhagia
na ūtetīkagia, ūrīa ūgarūrūkaga, ūgatigana na
Ngai ūrīa ūrī muoyo.

¹³ No ūmanagīrīriai mūndū na ūrīa ūngī o
mūthenya, o ūrīa ūrothe mūthenya ūrītagwo

Ũmūthī, nīgeetha gūtikagīe o na ūmwe wanyu ūkūūmio ngoro nī ūndū wa kūheenererio nī mehia.

¹⁴ Tondū ūcio, tūngīrūmia wega mwīhoko ūrīa twarī naguo kuuma o kīambīrīria nginya ithirīro-rī, nītūgaatuīka a kūgwatanīra hamwe na Kristū.

¹⁵ O ta ūrīa kwīrītwo, atīrī:
“Umūthī, mūngīigua mūgambo wake,
mūtikoomie ngoro cianyu
ta hīndī ūrīa mwanemeire.”

¹⁶ Nī andū arīkū acio maaiguire na makīmūkararia? Githī ti arīa othe moimīte Misiri matongoretio nī Musa?

¹⁷ Ningī-rī, nī andū arīkū aarakarīre mīaka īyo mīrongo ūna? Githī ti arīa meehtirī, na magīkua, o arīa ciimba ciao ciagūire kūu werūnī?

¹⁸ Ningī-rī, nī andū arīkū Ngai ehītire na mwīhītwa atī gūtirī hīndī magaatoonya ūhurūko-inī wake, tiga o andū acio maaregire kūmwathīkīra?

¹⁹ Tūgakīona atīrī, matiahotire gūtoonya kuo nī ūndū wa kwaga gwītīkīra kwao.

4

Thabatū ya Kūhurūka ya Andū a Ngai

¹ Nī ūndū ūcio-rī, kuona atī kīranīro gīa gūtoonya ūhurūko-inī wake kīrī o ho-rī, nītwīmenyererei gūtikagīe o na ūmwe wanyu ūtagagīkīnyīra.

² Nīgūkorwo o na ithuī nītūhunjīirio Ūhoro-ūyū-Mwega o tao; no ūhoro ūrīa maaiguire

ndūigana kūmaguna, tondū arīa maūiguire matiawamūkīrire na wītīkio.

³ Na rīrī, ithuī arīa twītīkītie nī ithuī tūtoonyaga kīhurūko-inī kū, o ta ūrīa Ngai oigire atīrī,

“Nī ūndū ūcio ngīhīta na mwīhītwa ndakarīte, ngiuga atīrī,

‘Matirī hīndī magaatoonya kīhurūko-inī gīakwa.’”

O na gūtuīka wīra wake nīwathirīte kuuma o rīrīa thī yombirwo.

⁴ Nīgūkorwo nī harī handū hana aarītie ūhoro wa mūthenya wa mūgwanja, akoiga atīrī: “Nake Ngai akīhurūka mūthenya wa mūgwanja, agītigana na wīra wake wothe.”

⁵ O na ningī hau mbere nīoigīte atīrī, “Matirī hīndī magaatoonya ūhurūko-inī wakwa.”

⁶ Nītūkuona atī nī kūrī amwe matigaire gūtoonya kīhurūko-inī kū kīeranīirwo, nīgūkorwo arīa maahunjīirio Ūhoro-ūrīa-Mwega mbere matiatoonyire tondū nīmagire gwathīka.

⁷ Nī ūndū ūcio, o rīngī Ngai akīamūra mūthenya mūna, akīwīta Ūmūthī, thuutha wa matukū maingī gūthira rīrīa aaririe na kanua ka Daudi, ta ūrīa oigīte hau mbere atīrī:

“Ūmūthī, mūngīigua mūgambo wake, mūtikoomie ngoro cianyu.”

⁸ Tondū korwo Joshua nīamaheete ūhurūko-rī, Ngai ndangīacookire kwaria ūhoro wa mūthenya ūngī thuutha ūcio.

⁹ Tondū ūcio nīgūtigaire Thabatū ya kūhurūka ya andū a Ngai;

10 nīgūkorwo mündū o wothe ūrĩa ūtoonyaga kīhurūko-inĩ kĩa Ngai o nake nīahurūkaga agatigana na wîra wake, o ta ūrĩa Ngai aahurūkire agitigana na wîra wake.

11 Nī ūndū ūcio, nītwīrutanīrie na kīyo gūtoonya ūhurūko-inĩ ūcio, nīgeetha gūtikanagie mündū o na ūrīkū ūkaagūa nī ūndū wa kūrūmīrīra kīonereria kĩa ūremi wao.

12 Nīgūkorwo ūhoro wa Ngai ūrī muoyo na ūrī hinya. Nī mūugī gūkīra rūhiū rwa njora rūnooretwo mīena yeerī, ūgatheeeca ūkagayükania muoyo na roho, o na ūkagayania marūngō na maguta marīa makoragwo mahīndī-inĩ, na ningī ūgatuīra meciiria na matua ma ngoro.

13 Gūtirī kīndū o na kīmwē kĩa iria ciombirwo kīhithītwo kuumma maitho-inĩ ma Ngai. Indo ciothe nīhumbūrie na ikaguūrio mbere ya maitho ma ūrĩa tūkaahe ūhoro witū.

Jesū Mūthīnjīri-Ngai ūrīa Mūnene Mūno

14 Nī ūndū ūcio, kuona atī tūrī na mūthīnjīri-Ngai mūnene mūno ūrīa ūhungurīte agakinya o igūrū, na nīwe Jesū mūrū wa Ngai-rī, nītūrūmiei na hinya wītikio ūrīa tuumbūraga.

15 Nīgūkorwo tūtirī na mūthīnjīri-Ngai mūnene ūtangīhota gūtūiguīra tha ūhūthūnī witū, no nī tūrī na ūmwe wanagerio ikīro-inĩ ciothe o ta ithuī, no ndaigana kwīhia.

16 Hakīrī ūguo-rī, nītūkuhīrīriei gītī kĩa Ūnene kīrīa kĩa Wega wake tūrī na ūmīrīru, nīgeetha tūkaiguīrwo tha, na tuone Wega wake wa gūtūteithagia hīndī ūrīa tūbatarīte.

5

¹ Rīu-rī, mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene o wothe athuuragwo kuuma gatagafī ka andū na agatuuo wa kūmarūgamīrīra maündū-inī marīa makoniī Ngai, nīguo arutage maruta na magongona nī ūndū wa kūhoroheria mehia.

² Nake nīahotaga gūkirīrīria arīa matarī na ūmenyo o na arīa maturuuriṭe, kuona atī o nake nīarī ūhūthū wake.

³ Ūndū ūyū nīguo ūtūmaga arute magongona ma kūhoroheria mehia make mwene, o ta ūrīa amarutaga nī ūndū wa mehia ma kīrīndī.

⁴ Gūtirī mūndū wīheaga gītīo kīu we mwene; no nginya akorwo etītwo nī Ngai, o ta ūrīa Harūni eetirwo.

⁵ Nī ūndū ūcio, o nake Kristū ndaigana kwīyoera ūgooci wa gūtuīka mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene. No nī Ngai wamwīrire atīrī,

“Wee nīwe Mūrū wakwa;
 ūmūthī nīndatuīka Thoguo.”

⁶ Na handū hangī oigīte atīrī,
“Wee ūrī mūthīnjīri-Ngai nginya tene,
 o ta ūrīa Melikisedeki aatariī.”

⁷ Matukū-inī marīa Jesū aatūrīraga gūkū thīrī, nīahooyaga na agathaitha Ngai, agīkayaga mūno agītaga maithori kūrī ūcio ūngīahotire kūmūhonokia kuuma gīkuū-inī, na nīaiguagwo nī ūndū wa kwīnyiihia gwake.

⁸ O na gūtuīka aarī mūriū, nīerutire gwathīka nī ūndū wa ūrīa aanyariirīkire,

⁹ na aarīkia gūtuuo mwagīrīru kūna, agītuīka kīhumo kīa ūhonokio ūrīa ūtagaaathira harī arīa othe mamwathīkagīra,

¹⁰ nake Ngai akīmūtua mūthīnjīri-Ngai mūnene o ta ūrīa Melikisedeki aatariī.

Gūtaarwo nīguo Tūtikagwe

¹¹ Nītūrī na maūndū maingī tūngīmwīra makoniī ūhoro ūyū, no nī hinya kūmūtaarīria tondū mūtinyiitaga maūndū narua.

¹² Nī ūndū-rī, o na gūtuīka rīu mwagīrīirwo nīgūkorwo mūrī arutani-rī, nīmūbatarīte mūndū wa kūmūruta maūndū marīa mwarutītwo kīambīrīria ma kiugo kīa Ngai o rīngī. Inyuī mūbataire kūheo iria, no ti irio nyūmū!

¹³ Mūndū o wothe ūnyuuaga iria, tondū no gakenge-rī, ndangīmenya wega ūhoro wa ūrutani wa ūthingu.

¹⁴ No irio iria nyūmū nī cia andū arīa agima, arīa nī ūndū wa kūmenyera gūcihūthīra kaingī, nīmerutīte gūkūrana wega na ūru.

6

¹ Nī ūndū ūcio nītūtiganei na morutani marīa ma kīambīrīria ma ūhoro wa Kristū, na tūthīrī na mbere na gūkūra, na tūtige kwambīrīria gwaka mūthingi rīngī wa kūrutana ūhoro wa kwīrira nī ūndū wa ciiko iria cierekagīria mūndū gīkuūnī, na ūrutani wa gwītīkia thīnī wa Ngai,

² na morutani ma ūbatithio, na ma kūigīrīrwo moko, o na ma kūriūka kwa arīa akuū, o na ma gūtuīrwo ciira wa tene na tene.

³ Na noguo tūrīkaga, Ngai angītīkīria.

4 Na rīrī, nī ūndū ūrī hinya mūno kūrī andū arīa maanathererwo nī ūtheri, na magacama kīheo kīrīa kiumīte igūrū, na magakorwo matuītwo a ngwatanīro ya Roho Mūtheru,

5 o acio macamīte wega wa kiugo kīa Ngai na maahinya ma ihinda rīrīa rīgooka,

6 andū acio mangīgūa na matigane na maūndū macio-rī, gūtingīhoteka kūmacookia rīngī merire, nī tondū nī kwambithia marambithia Mūrū wa Ngai mūtī igūrū o rīngī, na makamūnyararithia kūrī kīrīndī.

7 Mūgūnda ūrīa uragīrwo nī mbura kaingī na ūgacooka ūgaciara maciaro mega ma kūguna arīa marīmīirwo-rī, nīrūrathimagwo nī Ngai.

8 No mūgūnda ūrīa ūkūraga mīigua na mahiū ma nyeki-inī nī wa tūhū, na ūrī ūgwati-inī wa kwīrehithīria kīrumi. Marigīrīrio-inī nīgūcinwo ūgaacinwo.

9 Arata akwa nyendete mūno, o na tūkīaragia ūguo, ha ūhorō wanyu-rī, nītwīrīgīrīre maūndū mega kūrī macio, o marīa marehanaga na ūhonokio.

10 Tondū Ngai ndaagīte kīhooto; ndakaariganīrwo nī wīra wanyu o na wendo ūrīa muonanītie nī ūndū wa rīitwa rīake ūrīa mwateithagia andū arīa aamūre, o na rīu no mūrathīi na mbere na kūmateithia.

11 Tūngīenda mūndū o mūndū wanyu onanie kīyo o ta kīu o nginya mūthia, nīguo mūkaahingīrio maūndū marīa mūtūire mwīrīgīrīre.

12 Tūtikwenda mūtuīke igūūta, no tūkwenda mwīgerekaganagie na andū, arīa nī ūndū wa

gwītīkia na gūkirīrīria kwao nīkuo gūtūmaga magaīrwo maündū marīa meranīirwo.

Ũuma wa Kīranīro kīa Ngai

¹³ Rīrīa Ngai eerīire Iburahīmu kīranīro gīake, eehītire akīgwetaga we mwene, nīgūkorwo gūtiarī na ūngī mūnene kūrī we wa kwīhīta nake,

¹⁴ akiuga atīrī, “Ti-itherū nīngūkūrathima na ngūhe njiaro nyingī.”

¹⁵ Na nī ūndū ūcio, thuutha wa Iburahīmu gweterera akirīrīrie-rī, nīaheirwo kīrīa eerīirwo.

¹⁶ Tondū rīrī, andū mehītaga na mūndū ūrīa mūnene kūmakīra, naguo mwīhītwa ūgakindīra ūrīa kwīrītwo, na ūgakīniina ngarari ciothe.

¹⁷ Na tondū Ngai nīendaga kuonania hatarī nganja kūrī agai a maündū marīa meranīirwo atī itua rīake rīrīa aatuīte rītingīgarūrūka-rī, nīakindīrire ūhoro ūcio na mwīhītwa.

¹⁸ Ngai eekire ūguo na ūndū wa maündū meerī matangīgarūrīka, o marīa gūtangīhoteka Ngai aheenanie namo, nīgeetha ithuī arīa tuonete handū ha kūrīra twīgwatīre kūrīgīrīro kīrīa tūheetwo, tūhote kūmīrīria mūno.

¹⁹ Kūrīgīrīro gīkī tūrī nakīo kīhaana ta nanga ya ngoro, nakīo nī kīrūmu, na nī kīa ma. Nakīo gītoonyaga handū-harīa-haamūre thuutha wa gītama kīrīa kīnene,

²⁰ o harīa Jesū, ūrīa wathiire mbere iitū, aatoonyire ithenya riitū. Nake nīatuīkīte mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene o nginya tene, o ta ūrīa Melikisedeki aatariī.

7

Melikisedeki ūrĩa Mūthīnjīri-Ngai

¹ Atīrīrī, Melikisedeki ūcio aarī mūthamaki wa Salemu na mūthīnjīri-Ngai, o Ngai-Ūrīa-ūrī-Igūrū-Mūno. Niwe watūngire Iburahīmu akīinūka aarīkia kūhoota athamaki, na akīmūrathima,

² nake Iburahīmu akīmūhe gīcunjī gīa ikūmi kīa indo ciothe. Rītwa rīake rīgītaūrwo mbere nī kuuga “mūthamaki wa ūthingu”; ningī “mūthamaki wa Salemu” nī kuuga “mūthamaki wa thayū”.

³ Ndaarī na ithe kana nyina, kana kīruka gīake, na ndaarī na kīambīrīria kīa matukū kana mūthia wa muoyo wake, nī ūndū ūcio, we ahaana ta Mūrū wa Ngai, egūtūūra arī mūthīnjīri-Ngai nginya tene.

⁴ Ta mwīciirie ūrīa aarī mūnene: Atī o na ithe witū Iburahīmu nīamūgaīre gīcunjī gīa ikūmi kīa indo iria aatahīte!

⁵ Na rīrī, watho uugīte atī andū a rūciaro rwa Lawi arīa matuīkaga athīnjīri-Ngai metagie gīcunjī gīa ikūmi kuuma kūrī andū, ūguo nī kuuga ariū a ithe wao, o na gwatuīka ariū a ithe wao nī a rūciaro rwa Iburahīmu.

⁶ No mūndū ūcio ndaarī wa rūciaro rwa Lawi, no nīamūkīrire gīcunjī gīa ikūmi kuuma kūrī Iburahīmu, na akīrathima ūcio werūirwo cīranīro.

⁷ Na hatirī nganja atī mūndū ūrīa mūnini nīwe ūrathimagwo nī ūrīa mūnene.

⁸ Tūgakīona atī, mwena ūmwe gīcunjī kīu gīa ikūmi kīūnganagio nī andū arīa macookaga

gükua, na nĩo Alawii; naguo mwena ūcio ūngĩ, kĩrutagĩrwo mündũ ūrĩa uumbûrĩtwo ūhoro wake atĩ atūûraga o muoyo.

⁹ O na mündũ no oige atĩ Lawi, ūcio ūrutagĩrwo gĩcunjĩ kĩu gĩa ikümi, we mwene nĩarutire gĩcunjĩ kĩu na njira ya Iburahĩmu,

¹⁰ tondũ hîndĩ ūrĩa Melikisedeki aacemanirie na Iburahĩmu, Lawi aarĩ mûthiimo-ini wa ithe ūcio wa tene.

Jesū ahaana ta Melikisedeki

¹¹ Korwo ūkinyanĩru kûna nñüngïonekanire na njira ya ūthînjîri Ngai wa Alawii-rî, (nî ūndû kîrîndî kĩaheirwo watho na njira ūyo), gwakîrî bata ūngî ūrîkû gûuke mûthînjîri-Ngai ūngî, ūtarii ta Melikisedeki, na ndatuïke ta wa nyumba ya Harûni?

¹² Nîgûkorwo ūhoro wa ūthînjîri-Ngai ūngîgarûrîrwo-rî, o naguo watho no nginya ûgarûrîrwo.

¹³ Nake mündû ūrĩa maündû maya maarîti nî ūndû wake oimîte mûhîrîga-ini ūngî, ūrĩa gûtarî mündû waguo ūrî watungaîra Ngai kîgongona-ini.

¹⁴ Nîgûkorwo nîkûkkaine wega atî Mwathani witû oimire mûhîrîga-ini wa Juda, na ha ūhoro wa mûhîrîga ūcio-rî, Musa ndaigana kuuga ūndû o na ūrîkû ūkonîi athînjîri-Ngai.

¹⁵ Na rîrî, ūhoro ūrĩa twarîtie no ūmenyeke wega makîria angîkorwo mûthînjîri-Ngai ūngî ūtarii ta Melikisedeki nîonekanîte,

¹⁶ ūrĩa ūtuîkîte mûthînjîri-Ngai, na ti kûringana na mûtugo wa rûciaro rwake, no nî tondû wa ūhoti wa muoyo ūrĩa ūtathiraga.

- 17** Nīgūkorwo nīkuumbūrītwo atīrī:
 “Wee ūrī mūthīnjīri-Ngai nginya tene,
 o ta ūrīa Melikisedeki aatarī.”
- 18** Watho wa mbere nītīganītwo naguo tondū
 ndwarī na hinya na ūkaaga bata
- 19** (nīgūkorwo watho ndūrī ūndū watūmire
 wagīrīre kūna), no nītūheetwo kīrīgīrīro kīega
 makīria kīrīa gītūhotithagia gūkuhīrīria Ngai.
- 20** Na ūndū ūyū ndwekirwo hatarī mwīhītwa!
 Andū acio angī nīmatuīkaga athīnjīri-Ngai
 hatarī mwīhītwa,
- 21** nowe aatuīkire mūthīnjīri-Ngai na
 mwīhītwa, rīrīa Ngai aamwīrīre atīrī:
 “Jehova nīehītīte,
 na ndangīrīcūkwo, akoiga atīrī:
 ‘Wee ūrī mūthīnjīri-Ngai nginya tene.’”
- 22** Nī ūndū wa mwīhītwa ūyū, Jesū nīatūkīte
 mūrūgamīrīri wa kīrīkanīro kīrīa kīega
 makīria.
- 23** Ningī-rī, nīgūkoretwo na athīnjīri-Ngai
 aingī ta acio hau mbere, nīgūkorwo nīmakuaga
 magakīgirio gūthīi na mbere na ūtungata ūcio.
- 24** No tondū Jesū atūrīraga muoyo nginya tene-
 rī, ūthīnjīri-Ngai wake nī wa gūtūūra nginya
 tene.
- 25** Nī ūndū ūcio nīahotaga kūhonokia kūna
 arīa othe mokaga kūrī Ngai magereire harī we,
 nīgūkorwo egūtūūra amathaithanagīrīra.
- 26** Tondū nī kwagīrīire tūgīe na mūthīnjīri-
 Ngai mūnene ta ūcio, atūhingagīrie bata witū,
 na akorwo arī mūtheru, na atarī ūcuuke, kana
 rīhia, na aamūranītio na ehia, o na agatūūgīrio
 igūrū rīa igūrū.

²⁷ We ndekūbatara kūruta magongona mūthenya o mūthenya ta ūrīa athīnjīri-Ngai anene acio angī meekaza, mbere nī ūndū wa mehia make mwene, na thuutha ūcio nī ūndū wa mehia ma kīrīndī. We nīarutire igongona nī ūndū wa mehia mao ihinda o rīmwe rīa kūigana hīndī ūrīa eerutire we mwene.

²⁸ Nīgūkorwo watho ūtuaga andū matarī hinya athīnjīri Ngai anene; no mwīhītwa, ūrīa wokire thuutha wa watho, nīwaamūrire Mūriū, ūrīa ūtuūkīte mwagīrīru kūna nginya tene.

8

Mūthīnjīri-Ngai ūrīa Mūnene wa Kīrīkanīro Kīerū

¹ Atīrīrī, ūhoro ūrīa tūraaria nī atī: Nī tūrī na mūthīnjīri-Ngai-mūnene, ūrīa ūikarīte thī guoko-inī kwa ūrīo gwa gītī kīa ūnene kīa ūthamaki wa igūrū,

² nake nī mūtungatīri wa handū-harīa-haamūre, o kūu hema-inī ya gūtūnganwo ūrīa ya ma ūrīa yaakirwo nī Mwathani, no ti mūndū.

³ Na rīrī, mūthīnjīri-Ngai mūnene o wothe aathuuragwo nīguo arutage iheo na magongona, na nī ūndū ūcio o nake no nginya akorwo arī na kīndū gīa kūruta.

⁴ Korwo arī o gūkū thī-rī, ndangīrī mūthīnjīri-Ngai, nīgūkorwo nī kūrī andū arīa marutaga iheo iria ciathanītwo nī watho.

⁵ Nao matungataga mūhianīre wa handū-harīa-haamūre na kīruru kīa maūndū marīa marī igūrū. ūndū ūcio nīguo watūmire Musa

ataarwo hīndī ūrīa eeharagīria gwaka Hema-ya-Gütūnganwo, akīrwo atīrī: "Menyerera wone nīwathondeka indo icio ciothe kūringana na mūhianīre ūrīa wonirio ūrī kīrima-inī."

⁶ No rīrī, ūtungata ūrīa Jesū aheetwo nīukīrīte wao, o ta ūrīa kīrīkanīro kīrīa arī we mūiguithania wakō gīkīrīte kīrīa gīkūrū, na ningī kīhaandītwo na ciīranīro njega makīria.

⁷ Nīgūkorwo kīrīkanīro kīa mbere gītangīarī na mahītia, gūtingīlagīire bata wa gwetha kīngī gīa keerī.

⁸ No Ngai nīoonire andū marī na mahītia, akiuga atīrī:

"Matukū nīmarooka,
rīrīa ngaarīkanīra kīrīkanīro kīerū
na nyūmba ya Isiraeli,
o hamwe na nyūmba ya Juda, nīguo
Mwathani ekuuga.

⁹ Nakō kīrīkanīro kīu gītikahaana ta kīrīkanīro
kīrīa ndaarīkanīire na maithe mao ma tene
rīrīa ndaamanyiitire na guoko,
ngīmatongoria, ngīmaruta būrūri wa
Misiri,

na tondū matiigana gūikara marī ehokeku harī
kīrīkanīro gīakwa,
na nīi ngīmahutatīra,
ūguo nīguo Mwathani ekuuga.

¹⁰ Gīkī nīkō kīrīkanīro kīrīa ngaarīkanīra na
nyūmba ya Isiraeli
ihinda rīu rīathira, nīguo Mwathani ekuuga.
Nīngekīra watho wakwa meciiria-inī mao,
na ningī ndīwaandīke ngoro-inī ciao.
Na nīi ngaatuīka Ngai wao,

- nao matuïke andū akwa.
- ¹¹ Gütigacooka gükorwo na mündū ūkūruta
 űrĩa ũngĩ,
 kana mündū arute mürū wa ithe amwĩre
 atĩrĩ, 'Menyana na Mwathani,'
tondū andū othe n̄magakorwo maamenyete,
 kuuma ũrĩa münini mūno wao nginya ũrĩa
 münene.
- ¹² N̄gükorwo n̄ngamarekera waganu wao,
 na ndigacooka küririkana mehia mao."
- ¹³ Na rĩrĩ, rĩrĩa ekwaria ūhoro wa kĩrikanĩro
kierũ-rĩ, n̄gütua aatuire kĩria kĩa mbere gíkûrũ;
na kîndū o gîothe kîrakûra-rĩ, gîtuïkaga gîa
gûthira, gîkabuïria o biü.

9

Kûhooya Ngai thînî wa Hema-ya-Gütünganwo ya Gûkû Thî

¹ Rîu-rĩ, kîrikanĩro kîria kĩa mbere nî kîarî na
mawatho maakoniî ūhoro wa kûhooya Ngai, o
na ningî nî kwarî na handû-harîa-haamûre gûkû
thî.

² Nî kwarî na hema yathondeketo, na
kanyûmba kayo ka mbere nî haarî na mûtî ũrĩa
wa gûcuuria matawa, na metha, na mîgate ūrĩa
mîamûre; hau nîho heetagwo "Handû-harîa-
Hatheru."

³ Thuutha wa gîtama gîa keerî haarî na
kanyûmba geetagwo, "Handû-harîa-Hatheru-
Mûno,"

⁴ na hau nîho haarî kîgongona gîa thahabu
gîa gûcinîrwo ūbumba, na nîho haarî ithandûkû
rîa kîrikanĩro rîrîa rîahumbîrîtwo na thahabu
kündû guothe. Thînî wa ithandûkû rîu nî

haarī na nyūngū ya thahabu yarī na mana, na rūthanju rwa Harūni rūrīa rwathundūkīte, na ihengere cia mahiga iria ciandīkītwo.

⁵ Igūrū wa ithandūkū rīu nī haarī na akerubi a Riiri, mahumbīrīte gītī-gīa-tha. No rīu tūtingīhota gūtaarīria wega rīu ūhoro wa kīndū o kīndū.

⁶ Nacio indo ciothe ciarīkia kūbangwo ūguorī, athīnjīri-Ngai nao maatoonyaga kanyūmba kau ka mbere hīndī ciothe nīguo marute wīra wao wa ūitungata.

⁷ No rīrī, mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene nowe wiki watoonyaga kanyūmba karīa ga thiinī, na aatoonyaga o ihinda o rīmwe mwaka, na ndangīatoonyire atakuuīte thakame ya kūruta igongona nī ūndū wake mwene na nī ūndū wa mehia ma andū marīa meekīte matekūmenya.

⁸ Ūndū ūyū nīguo Roho Mūtheru oonanagia naguo atī njīra ya gūtoonya Handūharīa-Hatheru-Mūno ndīakoretwo ūguūranīirio ihinda rīrīa rīothe hema ya mbere yarī ho.

⁹ Gīkī gīkīrī o kīonereria kīa matukū maya tūrī, atī maruta na magongona marīa maarutagwo matingīahotire gūtheria thamiri ya mūndū ūrīa mūhooi Ngai.

¹⁰ Maūndū macio makoniī o ūhoro wa kūrīa na kūnyua, na magongona ma mīthembā mīngī ya gwītheria na mawatho ma na igūrū tu, marīa maathanītwo mekagwo nginya ihinda rīrīa maūndū makeerūhio rīgaakinya.

Thakame ya Kristū

¹¹ Rīrīa Kristū ookire arī mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene wa maūndū mega marīa marī kuo-rī,

nīagereire hema-inī ūrīa nene na nginyanīru ūrīa ītathondeketwo na moko ma andū, naguo ūguo nī kuuga ti ya mūmbīre wa thī ūno.

¹² Ndaatoonyire na ūndū wa thakame ya mbūri na njaū; nowe aatoonyire Handū-harīa-Hatheru-Mūno riita o rīmwe rīa kūigana na ūndū wa thakame yake we mwene, arīkītie gūkūūra andū na ūkūūri ūrīa ūtagaaathira.

¹³ Thakame ya mbūri na ndegwa, na mūhu wa moori īcinītwo, ciaminjaminjīrio arīa marī na thaahu, nīciamatheragia na ikaniina thaahu mīrī yao.

¹⁴ Githī thakame ya Kristū, ūrīa werutire arī igongona rītarī kaūūgū harī Ngai nī ūndū wa Roho wa tene na tene, ndīngīgītheria thamiri ciitū makīria nīguo itigane na ciīko iria cierek-agīria mūndū gīkuū-inī, nīguo tūtungatagīre Ngai ūrīa ūtūūraga muoyo!

¹⁵ Nī ūndū ūcio-rī, Kristū nīwe mūiguithania wa kīrīkanīro kīerū, nīguo arīa metītwo mahote kūgaīrwo igai rīrīa rīrīanīirwo rītagaaathira, kuona atī rīu nīakuīte arī mūkūūri wa kūmakūūra kuuma mehia-inī marīa meekītwo kīrīkanīro-inī kīrīa kīa mbere.

¹⁶ Tondū ha ūhoro ūkonīi kwīgaya-rī, nī kwagīrīire kūmenyeke wega atī ūcio wīgaīte nīakuīte,

¹⁷ nī ūndū kwīgaya kūgīaga na hinya rīrīa mūndū ūrīa wīgaīte aarīkīa gūkua; kwīgaya gūtirī hinya rīrīa rīothe ūrīa wīgaīte arī muoyo.

¹⁸ Ūguo noguo o nakīo kīrīkanīro kīa mbere gītingīgīire na hinya hatarī thakame.

¹⁹ Hīndī ūrīa Musa aarīkirie kūhe andū othe maathani mothe marīa maandīkītwo watho-inī-rī, nīoire thakame ya njaū, o hamwe na maaī, na guoya mūtune, na mathīgī ma mūthobi akīminjaminjīria ibuku rīa gīkūnjo o na andū othe.

²⁰ Akīmeera atīrī, “Īno nīyo thakame ya kīrīkanīro, kīrīa Ngai amwathīte mwathīkagīre.”

²¹ Ningī o ūndū ūmwe, akīminjaminjīria Hema-ya-Gūtūnganwo thakame o hamwe na indo iria ciothe ciahūthagīrwo gūtungatīra Ngai nacio.

²² Na ti-itherū, kūringana na watho hakuhī indo ciothe itheragio na thakame, na hatarī gūitwo gwa thakame-rī, gūtirī kūrekerwo kwa mehia.

²³ Nī ūndū ūcio, nī kwagīrīire mīhaano ya indo iria irī igūrū ītheragio na magongona macio, no indo cia igūrū cio nyene itheragio na magongona mega kūrī macio.

²⁴ Nīgūkorwo Kristū ndaatoonyire handū-harīa-haamūre haakītwo na moko ma andū hahaañaine na handū harīa ha ma; nowe aatoonyire igūrū kuo kwene, kūrīa rīu arūgamīte mbere ya Ngai nī ūndū witū.

²⁵ O na ndaatoonyire igūrū nīguo erutage igongona kaingī kaingī ta ūrīa mūthīnjīri-Ngai mūnene aatoonyaga Handū-harīa-Hatheru-Mūno o mwaka arī na thakame ītarī yake mwene.

²⁶ Kūngīrī ūguo-rī, Kristū angītūrīga anyariiragwo kuuma rīrīa thī yombirwo. No rīu, matukū-inī maya ma kūrigīrīria, nīaguūranīirio

riita rīmwe rīa kūigana nīguo eherie wīhia na ūndū wa kwīruta atūke igongona we mwene.

²⁷ Na o ta ūrīa gūtuītwo atī andū makuage o riita rīmwe, na thuutha wa ūguo magatuīrwo ciira-rī,

²⁸ ūguo no taguo Kristū aarutirwo igongona riita o rīmwe nīguo eherie mehia ma andū aingī; nake nīakaguūranīrio riita rīa keerī, no tigeetha akuue mehia, no nīgeetha arehere arīa mamwetagīrīra ūhonokio.

10

Igongona Rīmwe rīa Kūigana rīa Kristū

¹ Rīu-rī, watho no kīruru kīa maūndū mega marīa magooka, no ti mūhianīre wa maūndū marīa mo mene. Nī ūndū ūcio watho ndūngīhota gūtūma magongona marīa marutagwo o mwaka o mwaka mategūtigithīrio matūme andū arīa mookaga kūhooya Ngai magīrīre kūna.

² Tondū korwo nī kwahotekire-rī, githī magongona macio matingīagītigire kūrutagwo? Nīgūkorwo arīa maahooyaga nīmangīatheretio rīmwe rīa kūigana, na matingīacookire gwīcuukīra mehia mao.

³ No rīrī, magongona macio maarī ma kūririkanania mehia mwaka o mwaka,

⁴ tondū gūtingīhoteka thakame ya ndegwa na ya mbūri yeherie mehia.

⁵ Nī ūndū ūcio, hīndī ūrīa Kristū ookire gūkū thī, oigire atīrī:

“Wee ti magongona na maruta weriragīria,
no nī mwīrī wahaarīrīrie;

- ⁶ ndwakenirio nĩ maruta ma njino,
o na kana maruta ma kũhoroheria mehia.
- ⁷ Hïndï ïyo ngiuga atïrï, ‘Niï ūyû haha,
o ta ūrïa ūhoro wakwa wandïkïtwo ibuku-
inï rïa gïkünjo, atïrï:
njükïte gwïka wendi waku, Wee Ngai.’ ”
- ⁸ Mbere oigire atïrï, “Magongona na maruta, na
maruta ma njino, o na maruta ma kũhorohero
mehia, ti mo weriragïria, o na kana ūgakenio
nïmo” (o na gütuïka watho nïwaathanïte maru-
tagwo).
- ⁹ Ningï akiuga atïrï, “Niï ūyû haha, njükïte gwïka
wendì waku.” Eeheragia ūhoro wa mbere nïguo
ahaande ūcio wa keerï.
- ¹⁰ Na nï ūndü wa kwenda kuu-rï, nïtütüïtwo
atheru nï ūndü wa igongona rïa mwïrï wa Jesù
Kristü rïrïa aarutire ihinda rïmwe rïa kïugana.
- ¹¹ Mûthenya o mûthenya mûthïnjïri-Ngai o
wothe arûgamaga na akaruta mawïra make
makoniï kïrïra kïa Ngai, agakïruta magongona
o ro macio kaingï kaingï, no nï magongona
matangïhota kweheria mehia.
- ¹² No rïrï, mûthïnjïri Ngai ūyû aarïkia kûruta
igongona rïmwe rïa kïugana rïa kweheria
mehia, nïaikarire thï guoko-inï kwa ūrïo kwa
Ngai.
- ¹³ Kuuma hïndï ïyo nïatûûraga etereire o
nginya rïrïa thû ciake igaatuuo gaturwa ka
makinya make,
- ¹⁴ nï tondü na ūndü wa igongona rïu rïmwe,
nïatûmïte arïa maratuuo atheru magïrïre kïna
nginya tene.

15 O nake Roho Mūtheru nīatumbūragīra ūhoro ūyū. O mbere akoiga atīrī:

16 “Gīkī nīkīo kīrīkanīro kīrīa ngaarīkanīra nao thuutha wa matukū macio, ūguo nīguo Mwathani ekuuga.

Nīngekīra mawatho makwa ngoro-inī ciao,
na ndīmaandīke meciuria-inī mao.”

17 Ningī agacooka akoiga atīrī:

“Ndigacooka kūririkana mehia mao
na ciūko ciao cia ūremi o rī o rī.”

18 Na rīrī, mehia marīkia kūrekanīrwo-rī,
gūtingīcooka kūrutwo igongona rīngī rīa kwe-heria mehia.

Rītana rīa Gūkirīrīria

19 Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a Ithe witū, kuona atī tūrī na mwīhoko wa gūtoonya Handū-hariā-Hatheru-Mūno, na ūndū wa thakame ya Jesū,

20 tondū nīatūhingūrīire njīra njerū na ūrī muoyo ya kūhītūkīra gītambaya-inī, nakīo nīkīo mwīrī wake,

21 na kuona atī nī tūrī na mūthīnjīri-Ngai mūnene mūno ūrīa ūrūgamīrīire nyūmba ya Ngai-rī,

22 nītūkuhīrīrie Ngai tūrī na ngoro itarī na ūhinga, na tūiyūrītwo nī wītīkio kūna, nacio ngoro ciitū iminjaminjīrio nīguo tūtherio thamiri ciitū ciage ūcuuke nayo mīrī iitū ūthambītio na maaī matheru.

23 Ningī nītūrūmiei ūhoro wa kīrīgīrīro kīrīa tuumbūraga tūtegūthangania, nīgūkorwo ūrīa wīranīire kīrīanīro kū nī mwīhokeku.

24 Hamwe na ūguo, nītwīcūūranie ūrīa tūngīarahūrana o mūndū na ūrīa ūngī ūhoro-inī wa kwendana na gwīka ciīko njega.

25 Na ningī tūtigatige kūnganaga hamwe, ta ūrīa andū amwe mamenyerete gwīkaga, no nītūmanagīrīriei mūndū na ūrīa ūngī, na makīria mūno tondū wa ūrīa mūkuona atī Mūthenya ūcio nīrakuhīrīria.

26 Tondū tūngīthīi na mbere na kwīhia na ūtūrīka thuutha wa kūmenya ūhoro-ūrīa-wama-rī, gūtirī na igongona rīngī rīa kweheria mehia rītigaire,

27 tīga o gweterera tūrī na guoya ciira o na mwaki ūrīrīmbūkaga ūrīa ūkaaniina thū cia Ngai.

28 Mūndū ūrīa wothe wareganaga na watho wa Musa ooragagwo atekūiguīrwo tha na ūndū wa ūira wa andū eerī kana atatū.

29 Mūgwīciiria mūndū aagīrīirwo nīkūherithio mūno makīria atī, ūrīa ūrangīrīirie Mūrū wa Ngai thī, na agatua atī thakame ya kīrīkanīro ūrīa aatheretio nayo ti theru, na agacooka akaruma Roho ūrīa ūheanaga wega wa Ngai?

30 Nīgūkorwo nītūū ūrīa woigire atīrī, “Kūrīhanīria nī gwakwa, na nī nīi ngaarīhanīria,” na ningī akiuga atīrī, “Mwathani nīwe ūgaatuīra andū ake ciira.”

31 Nī ūndū wa kūguoyohia mūno mūndū gūkumbatwo nī Ngai ūrī ūrī muoyo.

32 Ririkanai matukū ma tene thuutha wanyu kwarīrwo nī ūtheri, ūrīa mweyūmīrīirie mbaara nene ūrī ūrī mwanyariiragwo.

33 Mahinda mamwe mwathīinagio mbere ya kīrīndī mūkīrumagwo; na mahinda mangī nīmwanyiitanagīra na arīa meeakagwo ūguo.

³⁴ Ningī nīmwaiguagīra arīa mohetwo njeera tha, na mügetīkagīra gūtunywo indo cianyu mūkenete, tondū nīmwamenyete atī inyuī mwarī na ūtonga ūngī mwega makīria na wa gūtūūra.

³⁵ Nī ūndū ūcio, mūtigate ūūmīrīru ūcio wanyu; nīgūkorwo nīukamūrehere uumithio mūnene.

³⁶ Mwagīrīirwo nīgūkirīrīria, nīguo mwarīkia gwīka ūrīa Ngai endaga, mūkaamūkīra kīrīa eeranīire.

³⁷ Nīgūkorwo kahinda kanini gaathira-rī,
“Ūrīa ūroka nīegūka, na ndegūtīra.

³⁸ No mūndū wakwa ūrīa mūthingu agaatūūra muoyo nī ūndū wa gwītīkia.
Na angīgacooka na thuutha,
ngoro yakwa ndīgakenio nīwe.”

³⁹ No ithuī tūtirī a thiritū ya arīa macookaga na thuutha makora, no tūrī a thiritū ya arīa metīkagia, makahonokio.

11

Wītīkio

¹ Rīu-rī, gwītīkia nīkūgīa na ma ya maūndū marīa twīrīgīrīire, na kūmenya na ma atī maūndū marīa tūtonaga marī ho.

² Ūndū ūcio nīguo watūmire andū arīa maarī kuo tene magaathīrīrio.

³ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, nītūmenyaga atī thī yothe yombirwo na kiugo kīa Ngai, na nī ūndū ūcio indo iria cionagwo itiathondekirwo kuuma kūrī indo iria cionekanaga.

4 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Habili nīarutīire Ngai igongona rīega gūkīra rīa Kaini. Na nī ūndū wa gwītīkia nīagathīrīirio ta mūndū mūthingu rīrīa Ngai aaheanire ūira mwega nī gwītīkīra maruta make. Na nī ūndū wa gwītīkia o na rīu no aaragia o na gūtuīka nīakuire.

5 Na ūndū wa gwītīkia-rī, Enoku nīeheririo mūtūrīre-inī ūyū, nīguo ndagacame gīkuū; na ndacookire kuonwo tondū Ngai nīamweheririe. Nīgūkorwo ataneherio, nīagathīrīirio atī aarī mūndū wakenagia Ngai.

6 Na rīrī, gūtarī na wītīkio gūtingīhoteka gūkenia Ngai, tondū mūndū ūrīa wothe ūūkaga harī we no nginya etīkie atī nī kūrī Ngai, na atī nīwe ūheaga arīa othe mamūcaragia na kīyo iheo ciao.

7 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, hīndī ūrīa Nuhu aamenyithirio ūhoro wa maūndū marīa matoonekete-rī, nīaakire thabina arī na wītigiri wa ngoro nīguo ahonokie andū a nyūmba yake. Nī ūndū wa gwītīkia gwake nīatuīrīire thī ciira, na agītuīka mūgai wa ūthingu ūrīa uumanaga na gwītīkia.

8 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Iburahīmu rīrīa eetirwo athiī būrūri ūrīa aaheagwo ūtuīke igai rīake, nīathīkire na agīthīi, o na akorwo ndaa-menya ga kūrīa aathīiaga.

9 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, agītuīka mūtūri būrūri-inī wa kūranīro ahaana ta mūgeni būrūri-inī wene; aatūrīraga hema-inī, o ūndū ūmwe na Isaaka na Jakubu, arīa maarī agai a kūranīro kū hamwe nake.

¹⁰ Nīgūkorwo nīataanyaga kuona itūūra rīrī na mīthingi mīrūmu, rīrīa mūthondeki na mwaki warīo nī Ngai.

¹¹ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Iburahīmu, o na gūtuīka nīatindīkite matukū, nake Sara aarī thaata, nīahotithirio gūtuīka ithe wa mwana tondū nīatuīte atī Ūrīa weranīire kīranīro kū aarī mwīhokeku.

¹² Na nī ūndū ūcio kuuma harī mūndū ūyū ūmwe, o na aarī ta mūndū mūkuūrī, gūgīciarwo njiaro nyingī o ta njata cia igūrū, o na ta mūthanga ūrīa ūtangītarīka ūrī hūgūrūrū-inī cia iria.

¹³ Andū aya othe maatūūrire marūmītie wītīkio nginya rīrīa maakuire. Matiigana kūhingīrio maūndū marīa meerīirwo; no nīmamonaga marī o kūraya na makamakenera. Nao nīmoimbūraga atī o nī ageni na agendi gūkū thī.

¹⁴ Andū arīa moigaga maūndū ta macio monanagia atī nī gwetha methaga būrūri ūrīa ūrī wao kīumbē.

¹⁵ Korwo nīmeeciiragia ūhoro wa būrūri ūrīa moimīte-rī, nī mangīagīte na mweke wa gūcooka kuo.

¹⁶ Handū ha ūguo, o meeriragīria būrūri mwega kūrī ūcio, naguo nī būrūri wa igūrū. Nī ūndū ūcio Ngai ndaconokaga gwītwo Ngai wao, nīgūkorwo nīahaarīirie itūūra inene nī ūndū wao.

¹⁷ Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Iburahīmu, rīrīa aageririo nī Ngai, nīarutire Isaaka atuīke igongona. Ūcio werīirwo ciīranīro nīehaarīirie kūruta mūrū wake wa mūmwe igongona,

18 o na gūtuïka Ngai nīamwīrīte atīrī, “Rūciaro rūrīa rūgeetanio nawe rūkoima harī Isaaka.”

19 Iburahīmu nīatuïte na ngoro atī Ngai no ariūkie mūndū mūkuū, na nī ūndū ūcio no kwīrwo na ngerekano atī nīacookeirio Isaaka ta oimīte kūrī arīa akuū.

20 Na ūndū wa gwītīkia-rī, Isaaka nīarathimire Jakubu na Esaū akīratha ūhoro wa matukū mao ma thuutha.

21 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Jakubu, rīrīa aarī hakuhī gūkua, nīarathimire ariū a Jusufu, o mūndū riita rīake, na akīhooya Ngai enyiitīrīire mūthīgi wake.

22 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Jusufu, nake, ihinda rīake rīa mūthia rīakuhīrīria, nīaririe ūhoro wa gūthaama kwa andū a Isiraeli kuuma būrūri wa Misiri, na agīathana ūhoro ūkonīi mahīndī make.

23 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, aciari a Musa nīmamūhithire ihinda rīa mīeri ūtatū kuuma aaciawo tondū nīmoonire aarī mwana mwega, na matietigīrire watho wa mūthamaki.

24 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, Musa rīrīa aatuīkire mūndū mūgima nīaregire gwītwo mūrū wa mwarī wa Firaūni.

25 Nīathuurire kūnyariiranīrio hamwe na andū a Ngai, handū ha gwīkenia na mīago ya wīhia ya ihinda inini.

26 We nīatuire atī kūmenwo nī ūndū wa Kristū nī uumithio mūnene gūkīra ūtonga wa Misiri, nī tondū nīacūthagīrīria gūkaaheo kīheo.

27 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, nīoimire Misiri ategwītīgīra marakara ma mūthamaki; nīakirīrīrie tondū nīoonire Ūrīa ūtonekaga.

28 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, nīarūmirie gīathī kīa Bathaka na ūhoro wa kūminjaminjanīrio gwa thakame, nīguo mwanangi wa marigitathī ndakae kūhutia marigitathī ma andū a Isiraeli.

29 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, andū nīmatuīkanīirie Iria Itune taarī thī nyūmū maagereire; no rīrīa andū a Misiri maageririe gwīka ūguo, makīrindanio nī maaī.

30 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, thingo cia Jeriko nīciagūire andū maarīkia gūcithiūrūrūka matukū mūgwanja.

31 Nī ūndū wa gwītīkia-rī, mūmaraya ūrīa wetagwo Rahabu, tondū wa kūnyiita athigaani ūgeni, ndoraganīrio na andū arīa maarī aremi.

32 Ingiuga atīa ūngī? Ndirī na ihinda rīa kūheana ūhoro wa Gideoni, na wa Baraka, na wa Samusoni, na wa Jefitha, na wa Daudi, na wa Samūeli, o na wa anabii,

33 acio othe nī ūndū wa gwītīkia-rī, nīmatooririe mothamaki, na magīika maūndū ma kīhooto, na makīgwatīra kīrīa kīeranīirwo; nao makīhinga mīrūūthi tūnua,

34 na makīhoria mwaki warīrīmbūkaga, na makīhonokio matikaniinwo na rūhiū rwa njora; ūhinyaru wao wagarūrirwo ūgītuīka hinya; ningī maarūire na ūcamba mbaara-inī na magītooria mbūtū cia ita cia ndūrīrī ingī.

35 Nao andū-a-nja makīriūkīrio andū ao arīa maakuīte, magīcooka muoyo. Andū angī nao nīmaregire kūrekererio, makīnyariirwo nīgeetha makaariūkio magīe na muoyo mwega makīria.

³⁶ Andū angī nīmanyūrūririo na makīhūūrwo na iboko, o na angī makīohwo na mīnyororo na magūkio njeera.

³⁷ Nīmahūūrirwo na mahiga; o na magīatūranio na thoo maita meerī; ningī makīūragwo na hiū cia njora. Maathiiaga mehumbīte njūa cia ng'ondu na cia mbūri, na marī ngīa, na makanyariirwo, o na magekagwo ūūru;

³⁸ thī ndīamaagīrīire. Moorūūraga werū-inī na irīma-inī, o na ngurunga-inī na miungu-inī ya thī.

³⁹ Andū aya othe nīmagathīrīrio nī ūndū wa wītīkio wao, no gūtirī o na ūmwe wao wahingīrīro kīranīro kīrīa kīeranīrīwo.

⁴⁰ Ngai nīatūhaarīirie ūndū mwega makīria nīgeetha andū acio matigatuuo aagīrīru ithuī tūtarī hamwe nao.

12

Ngai Nīarūithagia Ciana Ciake

¹ Nī ūndū ūcio, kuona atī nītūrigiicīrīrio nī aira aingī ūguo mahaana ta itu inene-rī, nītwīyaūrei kīrīa gīothe gītūritūhīre, o na wīhia ūrīa ūtūrigiicaga mūno, na tūgīteng'ere ihenya rīrīa tūgīrīwo mbere iitū tūkirīrīrie.

² Nītūcūthīrīrie Jesū, ūrīa mwambīrīria na mūkinyanīria wa gwītīkia gwitū, ūrīa nī ūndū wa gīkeno kīrīa aigīrīwo mbere yakerī, nīoomīrīirie kwambwo mūtharaba-inī, atekūūria gūconorwo, na rīu aikarīte thī guoko-inī kwa ūrīo gwa gītī kīa ūnene kīa Ngai.

³ Rīu-rī, cūraniai ūhoro wa ūcio wakirīrīirie ngarari nyingī ūguo kuuma kūrī andū ehia, nīgeetha mūtikananoge kana mūrwo nī hinya.

⁴ Inyuī mūkīgiana na mehia-rī, mūtirī mūrarūa o nginya mūgaita thakame.

⁵ Na nīmūriganīrīwo nī kiugo gīa kūmūmīrīria kīrīa kīmwaragīria ta ciana ciake, atīrī:

“Mūrū wakwa, ndūkahūthie irūithia rīa Mwathani,
o na ndūkoorwo nī hinya hīndī īrīa egūgūkūuma,

⁶ nīgūkorwo Mwathani nīarūithagia arīa endete,
na akaherithia ūrīa wothe etīkīrīte atuīke mwana wake.”

⁷ Inyuī kiragīrīrai mathīna marī taarī irūithia; nīgūkorwo Ngai aramwīka ūguo ta mūrī ciana ciake. Nī ūndū-rī, nī mwana ūrīkū ūtarūithagio nī ithe?

⁸ Mūngīkīaga kūrūithio (na gūtirī mūndū ūtarūithagio), inyuī mūkīrī ciana cia mūtumia wa njīra, no ti ciana ciake.

⁹ Ningī-rī, ithuothe twanakorwo na maithe maitū marīa maatūciarie na mūciarie wa mwīrī, arīa maatūrūithagia na ithuī tūkamatīīa nī ūndū wa ūguo. Tūkīagīrīire kwīnyihīria atīa Ithe wa maroho maitū nīguo tūtūure muoyo!

¹⁰ Maithe maitū nīmatūrūithirie gwa kahinda kanini o ta ūrīa moonaga kwagīrīire; no Ngai atūrūithagia tūteithīke, nīguo tūgwatanīre nake ūtheru wake.

¹¹ Gūtirī irūithia rīonekaga rī rīega ihinda-inī ta rīu, tiga rīrī rīa o ruo. No thuutha-inī-rī,

nīrīciaraga magetha ma ūthingu na thayū harī andū arīa merutaga nariō.

¹² Nī ūndū ūcio-rī, tambürükiai moko manyu marīa macunjurīte, na maru manyu marīa maregeru nīguo magie hinya.

¹³ “Rūngariai njīra cia magūrū manyu,” nīgeetha ūrīa ūthuaga ndakae kuonja, no nī kaba ahonio.

Gūkaanio kūrega Ngai

¹⁴ Mwīrutanīriei mūno gūikarania na andū othe na thayū, na gūtuīka atheru; tondū hatarī ūtheru-rī, gūtirī mūndū ūkoona Mwathani.

¹⁵ Menyererai gūtikagie mūndū o na ūmwe wanyu ūkwaga gūkinyīrwo nī Wega wa Ngai, na mūtigetīkīrie ūndū mūūru ūhaana ta mūri wa mūtī mūrūrū ūkūre thīnī wanyu, ūcooke kūrehe thīna na ūthaahie andū aingī.

¹⁶ Tigīrīrai nīmuona atī gūtirī o na ūmwe wanyu mūhūuri maraya, kana mūndū ūtetigīrīte Ngai ta Esaū, ūrīa wendirie igai rīa ūrigithathi wake nī ūndū wa irio cia irīa rīmwe.

¹⁷ Thuutha-inī, ta ūrīa mūūī, hīndī ūrīa eendire kūgaya kīrathimo gīake, nīaregirwo. Ndaahotire kuona kamweke ga kwīrira, o na gwatuīka nīacaririe kīrathimo kīu na maithori.

¹⁸ Mūtiūkīte kīrīma-inī kīrīa kīngīhutio, na kīrīa kīraakana mwaki; o kīu kīrī na nduma, na gīgathimba, o na kīrī na kīhuhūkanio;

¹⁹ ningī kūrīa kūrī mūgambo wa coro, o na kana mūgambo waragia na ciugo iria arīa maaciguire maathaithanire matikaheo ūhoro ūngī o na ūmwe,

20 tondū matingiomīrīirie ūrīa gwathānītwo, atīrī; “O na nyamū īngīhutia kīrīma kīu, no nginya īhūūrwo na mahiga īkue.”

21 Handū hau haarī na ūndū wa kūguoyohia mūno, ūū atī Musa nīoigire atīrī, “Nīndīrainaina mūno nī guoya.”

22 No inyuī mūūkīte Kīrīma-inī gīa Zayuni, itūūra inene rīa Ngai ūrīa mūtūūra muoyo, na nīrīo Jerusalemu ya Igūrū. Nīmūūkīte kīungano-inī gīa gīkeno kīrī araika ngiri na ngiri,

23 kūrī kanitha wa marigithathi, arīa marīītwā mao maandīkītwo kūrīa Igūrū. Mūūkīte kūrī Ngai, ūrīa mūtuīri andū othe ciira, na kūrī maroho ma andū arīa athingu matuīkīte akinyanīru kūna,

24 na kūrī Jesū ūrīa mūiguithania wa kīrīkanīro kīrīa kīerū, o na kūrī thakame īrīa yakūminjaminjanīrio īrīa yaragia kiugo kīega gūkīra thakame ya Habili.

25 Menyererai mūtikarege ūrīa ūkwaria. Angīkorwo matiigana gwīthara hīndī īrīa maaregire ūrīa wamakaanagia arī gūkū thīrī, githī ithuī tūtingīkīaga o makīria gwīthara, tūngīkīhutatīra ūrīa ūtūkaanagia arī igūrū?

26 Hīndī īyo-rī, mūgambo wake nīwainainirie thī, no rīu nīeranīire akoiga atīrī, “Ihindā rīngī to thī iiki ngainainia, no nīngainainia igūrū o narīo.”

27 Ciugo ici, “ihinda rīngī,” ironania kweherio gwa kīrīa kīngīenyenyeka, nacio nī indo iria ciūmbītwo, nīgeetha kīrīa gītangīenyenyeka gītūūre.

28 Nī ūndū ūcio tondū tūramūkīra ūthamaki ūtangīenyenyeka-rī, nītūcookiei ngaatho na tūhooyage Ngai na njīra īrīa yagīrīire, tūkīmūtīaga na tūkīmwītīgagīra,

29 nīgūkorwo “Ngai witū nī mwaki ūniinanaga.”

13

Gūthaithana gwa Kūrīkīrīria

1 Ikaragai mwendaine ta ariū na aarī a Ithe witū.

2 Mūtikanariganīrwo nīgūtuga ageni, nī ūndū andū amwe tondū wa gwīka ūguo maananyiita araka ūgeni matekūmenya.

3 Ririkanagai andū arīa mohetwo o ta muohetwo hamwe nao, o na mūririkanage arīa marathīnīo taarī inyuī ene mūranyamario.

4 Ūhoro wa kūhikania nīwagīrīrwo nīgūtīo nī andū othe, naguo ūrīrī wa arīa mahikanītie ndūgathaahio; nīgūkorwo Ngai nīagaciirithia arīa othe matharagia, na ahūūri-maraya othe.

5 Ikaragai mūtegūkorokera mbeeca, na mūiganagwo nī kīrīa mūrī nakīo, tondū Ngai oigīte atīrī,

“Ndirī hīndī ngaagūtīganīria;
na ndigagūtīrika o narī.”

6 Nī ūndū ūcio no tuuge tūūmīrīrie atīrī,
“Mwathani nīwe mūndeithia; ndingītīgīra.

Mūndū-rī, nī atīa angīhota kūnjīka?”

7 Ririkanagai atongoria anyu arīa maamūheire ūhoro wa Ngai. Cūranagiai ūhoro wa maciaro ma mīkarīre yao, na mwīgerekaganagie nao ūhoro-inī wa gwītīkia kwao.

8 Jesū Kristū atūñraga atekūgarūrūka, ira, na ūmūthī, o na nginya tene.

9 Mütikaheenagīrīrio nī mīthembā yothē ya morutani mageni. Nī wega ngoro ciitū ciikīragwo hinya nī Wega wa Ngai, na ti na ūndū wa kūrīa irio cia magongona iria itagunaga arīa macirīlaga.

10 Ithuī nī tūrī na kīgongona kīrīa andū arīa matungataga kūu hema-inī īyo matarī na rūtha rwa kūrīlaga magongona marīa marutagīrwo ho.

11 Mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene akuuaga thakame ya nyamū akamītwara Handū-hariā-Hatheru-Mūno ītuīke ya kūhoroheria mehia, no mīrī ya nyamū icio īcinagīrwo nja ya itūūra.

12 Üguo no taguo Jesū aanyariirīirwo nja ya kīhingo gīa itūūra inene, nīgeetha andū mather-agio nī thakame yake.

13 Nī ūndū ūcio-rī, nītumagarei tūthīi kūrī we kūu nja ya itūūra, tūkuuanīire nake gīconoko kīrīa we aakuuire.

14 Nīgūkorwo gūkū tūtirī na itūūra inene rītagaathira, no tūcaragia itūūra inene rīrīa rīgooka thuutha-inī.

15 Nī ūndū ūcio-rī, nītūthīi na mbere kūrutīra Ngai igongona rīa kūmūgooca nī ūndū wa Jesū tūtegūtigithīria, na nīrīo itunda rīa tūnua tūrīa tuumbūraga rītwa rīake.

16 Na mütikanariganīrwo nī gwīkaga wega, o na kūgayanaga kīrīa mūndū arī nakīo na andū arīa angī, nīgūkorwo magongona ta macio nīmo makenagia Ngai.

17 Athīkagīrai atongoria anyu, na mwīnyiihagīrie wathani wao. Maikaraga meiguīte nī ūndū wa mīoyo yanyu taarī o makoorio ūhoro wanyu. Maathīkagīrei nīgeetha wīra wao ūgatuīka gīkeno, no ti mūrigo, nīgūkorwo ūndū ūcio ndūngītuīka wa kūmūguna.

18 Tūhooyagīrei. Tūrī na ma atī thamiri ciitū itirī na ūcuuke, na nītūkewenda gūtūūra na mīkarīre mīega maūndū-inī mothe.

19 Nīngūmūthaitha mūno mūhooyage nīgeetha hotithio gūcooka kūrī inyuī o narua.

20 Nake Ngai mwene thayū, ūrīa wariūkirie Mwathani witū Jesū, ūrīa Mūriithi ūrīa mūnene wa ng'ondū, akīmūruta kūrī arīa akuū na ūndū wa thakame ya kīrīkanīro kīrīa gīa tene na tene-rī,

21 aromūhe kīndū o gīothe kīega gīa kūmūhotithia gwīka ūrīa endaga, na aroeka thīinī witū maūndū marīa mamūkenagia thīinī wa Jesū Kristū, nake arogoozagwo tene na tene. Ameni.

22 Ndamūthaitha ariū na aarī a Ithe witū, mūkirīrīrie ciugo ciakwa cīa kūmūtaara nīgūkorwo ndamwandīkīra o marūa makuhī.

23 Nīngwenda mūmenye atī mūrū wa Ithe witū Timotheo nīarekereirio. Nake angīuka narua, nītūrīuka nake kūmuona.

24 Geithiai atongoria anyu othe na andū othe, a Ngai. Andū a kuuma Italia nīmamūgeithia.

25 Wega wa Ngai ūrogīa na inyuī inyuothē.

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingüre Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingüre (Bible) of Kenya

copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Wĩra ūyū ūheanītwo na ūndū wa rũtha rwa biacara rwa Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Ūngienda kuona kobi ya rũtha rũrū rwa biacara, rora rũrenda-ini rwa: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>, kana ūtūme marūa kūri: Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® nĩ mūhūri wa biacara wandikithiò nĩ Biblica, Inc., kūhūthīra mūhūri wa biacara wa Biblica® kūbataraga marūa ma gwitikirio kuuma kūri Biblica, Inc. Kuumana na rũtha rwa biacara rwa CC BY-SA, no ūkobie kana ūtambie wĩra ūyū ūtarī mūgarüre, īndī ndūkagarüre ruri rwa biacara rwa Biblica®. Ūngigarüra kana ūkobie wĩra ūyū, na tondū wa ūguo ūtuķe nĩ wĩra mwerū uumanīte na ūcio-rī, no nginya weheria mūhūri wa biacara wa Biblica®. Wĩra-ini ūcio mwerū no nginya wonanie nĩ maündū marūk ūgarūnīte, na ūtarīrie wĩra-ini ūcio ta ūū: “Wĩra wa kīhumo warī wa Biblica, Inc. na ūheanītwo tūhū ng’enda-ini cia www.biblica.com na open.bible.”

Kimenyitha kia Mwene-wĩra no nginya kīandikwo iratathi rĩa kīongo kĩa wĩra kana rĩa ūhoro wa Mwene-wĩra ta ūū:

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingüre™

Kimenyithia kĩa Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” nĩ mūhūri wa biacara wandikithiò wabici-ini ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ūhūthīrtwo na rũtha.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

No nginya wītikīrie wĩra ūcio mwerū ūgarūnīte ūheanwo na ūndū wa rũtha rwa biacara rūu rwa CC BY-SA.

Ūngienda kūmenyithia Biblica, Inc. ūhoro wīgīi ūtaūri waku wa wĩra ūyū-rī, twandikīre rũrenda-ini rwa: <https://open.bible/contact-us>.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this

license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: "The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible."

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Biblica® Kiugo Githeru Kĩa Ngai Kihingüre™

Kimenyithia kĩa Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

"Biblica" nĩ mûhûri wa biacara wandîkithîtio wabici-inĩ ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ùhûthîrîtwo na rûtha.

"Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/contact-us>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

xli

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files
dated 7 May 2025
fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63